

יד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

"לְדוֹרוֹת" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם פרטי: שרה	שם משפחה: ורסנו
--------------	-----------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי: לוי (אהרונוב)		בלועזית
(Levy (Aharonov		
שם פרטי איתו נולדתי: שרה	בלועזית	שנת לידה: 1933
Sarah	מין: נקבה	
עיר לידה: בורגס	בלועזית	ארץ לידה: בולגריה
Burgas		
שם פרטי ושם משפחה של האב: ניסים לוי (אהרונוב)	שם פרטי ושם נעורים של האם: קלרה מרנו	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: ימבול	בלועזית	ארץ המגורים: בולגריה
Burgas		
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה) השכלה תיכונית	מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה)	חבר בארגון או בתנועה: (בית"ר, השומר הצעיר, בני עקיבא) "החלוץ"
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: ימבול, ראקובץ (שם העיר או האזור ושם הארץ)		
במידה והיית בגטו, ציין את שמו	בלועזית	
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו	בלועזית	
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי:	תאריך השחרור:	
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)	ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור	
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין מתי עד מתי	שנת עליה:	במידה ועלית באנייה, ציין את שמה
	1950	

אנא ספרי/י על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים)

נא לכתוב בגוף ראשון

שמי שרה ורסנו, נולדתי בשנת 1933 בעיר בורגס בבולגריה. בגיל שנתיים עברתי יחד עם הוריי לעיר ימבול ושם חייתי בזמן המלחמה. אינני זוכרת הרבה מלפני המלחמה, אני זוכרת את גן הילדים שלי ועולים בי זיכרונות של ציורים אשר היו תלויים בו. אני גם זוכרת את הוריי מכריחים אותי לסיים את האוכל אך מלבד זאת אין לי הרבה זיכרונות. אפשר לומר שנולדתי לתוך המלחמה.

נא ספרי/י על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

החיים בבולגריה בזמן המלחמה היו שונים מבשאר המקומות באירופה. המלך בוריס שהיה שליט בולגריה שמר על יהודי בולגריה למרות שהיה בן ברית של גרמניה. במהלך המלחמה לא נפגשתי הרבה עם חיילים גרמניים, אך זכורה לי פעם אחת בה קצין גרמני החליט שהוא מעוניין בביתם של הוריי. יום אחד הגיע הקצין לביתנו ודפק בדלת, אמי פתחה את הדלת והוא פנה אליה ואמר לה "שלום באתי לראות את הבית אני רוצה אותו". אמי נעמדה בפתח הדלת ואמרה לו בתקיפות "כל עוד אנחנו גרים כאן לא תוכל לחיות בבית הזה רק על גופתי המתה תכנס פנימה". הקצין הסתובב והלך. לפעמים בלילות שהיה שיכור היה מנסה להיכנס לבית ודופק בחוזקה. שכנים אשר ראו אותו שיכור היו מזהירים אותנו מפניו בלילות בהם היה שיכור, והיינו ישנים אצל סבי. לחיילים הנאצים לא היה חופש פעולה בבולגריה כמו שהיה להם במזרח אירופה.

בזמן המלחמה פעל בעיר מועדון נוער נאצי ואנחנו בתור ילדים יהודים היינו תמיד צוחקים על השירים שלהם בחדרי חדרים, ממצאים מילים להמנון שלהם בלדינו ובעברית. השכנים שלנו בזמן המלחמה לא התייחסו אלינו אחרת בגלל דתנו. אני זוכרת יום אחד בבית הספר ניגשה ילדה נוצרייה לבת דודתי וקראה לה יהודיה מלוכלכת, בת דודתי הסתכלה עליה ונתנה לה שתי סטירות. אבי היה רופא, שמו ניסים אהרון לוי. בזמן שלטון הנאצים הכריחו אותנו לשנות את שם משפחתנו לאהרונוב. השלטונות בזמן המלחמה גייסו את הגברים לעבודות – את הגברים הלא מלומדים שלחו לעבודות כביש ובנייה, ואילו את הגברים המלומדים שלחו לכפרים על מנת לסייע שם. אבי אשר היה רופא קיבל הוראה לצאת לכפר המקורב לעיירה ימבול כדי לשמש כרופא הכפר, אך מספר ימים לפני שהיה אמור לצאת לכפר שינו את מיקומו ושלחו אותו לכפר ראקובץ, כפר מרוחק מאוד ממקום מגורנו. אבי אשר נשלח רחוק מאיתנו הצליח לשלוח לנו מדי פעם חבילות עם קצת אוכל ולחם לבן. החבילות אשר ניטלטלו בדרכים זמן רב היו מגיעות אלינו כאשר הלחם הלבן מלא בעובש בקצוות. אני זוכרת את אמי מגרדת בסכין את העובש מהלחם ומאכילה אותנו.

מדי פעם אבי היה מגיע לביקור קצר, וכאשר זה נודע לנו, אני זוכרת את אחותי הקטנה שהייתה בת שנתיים עומדת ליד הדלת וקוראת "פאפא פאפא". היא בקושי הכירה אותו מכיוון שהיה נעדר תקופות ארוכות. שמונה חודשים אחרי שעזב הגיע יום אחד אבי לביקור. אף אחד לא ידע כי הוא עומד להגיע. ביום בו הגיע הטילו הנאצים עוצר על העיר, אין יוצא ואין נכנס, הם חיפשו פרטיזנים וצדו אותם על מנת לתחקר אותם ולאחר פרטיזנים. אבי התפלל שיהיה מישוה מתושבי העיר שיזהה אותו בטרם ייקחו אותו למעצר, וכנראה שתפילתו נענתה מכיוון ששכן שלנו בשם מורדו זיהה אותו וישר רץ לאמי לספר לה כי אבי בעיר והנאצים לקחו אותו למעצר. אני זוכרת את אמי יוצאת מהבית עם כסף ומעט אוכל, היא נסעה ישר לבית המעצר שבו הוחזק אבי. בית המעצר שימש לפני המלחמה כבית הספר היהודי בעיר. לאחר ששיחדה מספר שומרים הצליחה להגיע לאבי ומיד כשראתה אותו קפצה עליו באושר והחלה לנשק אותו מגעגועים מכיוון שלא ראתה אותו זמן רב. אחד השומרים במקום החל לצעוק לעברה "מישהו נתן לך אישור לנשק את האיש הזה ???" ואמי ענתה לו בתקיפות "בשביל לנשק את בעלי אני לא צריכה אישור מאף אחד!"

מורדו השכן נעצר בזמן המלחמה מכיוון שבנו הצטרף אל הפרטיזנים. באחד הימים שמענו כי פרצה שריפה בבית המעצר בו שהה יחד עם עצורים נוספים, ולמרות שהצליח לעזור להרבה להימלט מהאש, הוא עצמו לא הצליח לברוח ונשרף חי בבית

המעצר. בזמן המלחמה לא ידענו שהנאצים רוצחים יהודים, אך יום אחד סיפרו גברים אשר עבדו בסלילת כבישים כי ראו רכבות מלאות אנשים ומתוכן שמעו צעקות בלדינו "אחים אחים מים". אלו היו כנראה רכבות שנשאו יהודים רבים אל מותם. כשאבי הגיע הביתה הוא הרגיש לא טוב והתעלף פעמיים. רופא מכר שלו שבדק אותו איבחן כי מדובר בדלקת באוזן שנובעת מחילופי אקלים, ולכן החליט אבי כי נצטרף אליו לכפר ראקובץ שם עבד.

בסוף דצמבר נסענו לוארנה יחד עם אבי ומשם לכפר פרובדיה, שם אירחה אותנו מספר ימים משפחה יהודית, ולאחר מכן הגענו לכפר ראקובץ יחד עם אבי. עוד לפני הגעתנו לכפר החלו להגיע ידיעות כי בעלות הברית מצליחות להניס את צבא גרמניה. אבי היה איש מוכר ואהוב מאוד בכפר בגלל תפקידו כרופא, וראש הכפר שהיה אדם נחמד מאוד פנה אליו יום אחד ואמר לו "פה אתה יכול להוריד את הטלאי הצהוב אתה לא עושה עליו רושם". אני זוכרת שבשולחן הבית תמיד היה אוכל רב ובשר. אנשי הכפר היו שולחים לאבי מכל טוב כאות תודה על עבודתו. בכפר שלחו אותי לבית ספר ואני הייתי היהודייה היחידה בבית הספר. זכור לי שיום אחד ילדה נוצרייה נגשה אליי והחלה לצעוק עליי "איזה מן עם אתם הרגתם את ישו אתם עם של רוצחים". אני בתור ילדה לא הבנתי למה וניגשתי לאמי, שאלתי אותה בבכי אם באמת אנחנו עם כזה נורא של רוצחים. אמי ענתה לי "שרה תהיי גאה להיות יהודייה אנחנו העם הנבחר לעולם אל תתביישי ביהדותך!". זכור לי גם שיום אחד יצאתי לטיול יחד עם הכיתה באזור של נחלים ובאחד הנחלים מעדתי ונפלתי לנחל. אחד המפקחים שהיה איתנו שאל את המורה שלי "מה השם של הציפור הקטנה?", והמורה שלי ענתה לו בחשש (מכיוון שידעה שאני יהודייה והיא אהבה אותי מאוד ודאגה לי) "שרה". למחרת קיבלו הוראה לא להכניס אותי לבית הספר ומאז לא הגעתי לבית הספר בכפר.

בכפר לא הסכימו שאנו היהודים נחזיק מקלטי רדיו כדי שלא נהיה מעורים במצב, אבל אמי החזיקה בסתר שני מקלטי רדיו והיינו מאזינים לחדשות הבי.בי.סי וכך ידענו בעצם שבעלות הברית החלו להניס כוחות גרמניים משטחים כבושים והמלחמה קרובה לסיום. אבי סיים את שירותו בכפר ראקובץ והיינו אמורים לעזוב. יום לפני העזיבה הגיע רופא נוצרי להחליף את אבי, ושאל אותו איפה הוא אמור לגור. אבי הראה לו את הבית שבו גרנו ואמר לו כי כאן הוא אמור לגור, וביקש ממנו רשות להישאר לילה נוסף עד שנצא בשעות הבוקר. הרופא הסתכל על אבי ואמר לו "אני לא יושן עם יהודים תחת קורת גג אחת". יצאנו מהדירה, וגזבר הכפר שכיבד את אבי הציע לו מקום לישון למחרת עזבנו לוארנה בסיוע של הגזבר ומשם לכפר בלוגרצ'יק. לימים התברר כי הרופא הנוצרי בעצם הציל את חיינו מכיוון שהוא היה פרטיזן שידע כי בלילה אמורים להשמיד את המבנה בו גרנו. אני חושבת שבלוגרצ'יק היה כפר הסמוך לגבול התורכי, כי אני זוכרת ששמעתי אנשים מדברים בתורכית וגם ביוונית. אני זוכרת גם את קריאות המואזין.

יום אחד אני זוכרת את כרוז הכפר עובר במרכז הכפר עם תוף גדול ומודיע שהרוסים בשערי בולגריה. אני זוכרת כשהרוסים נכנסו לבולגריה ועברו באמצע הכפר שלנו, אני זוכרת אותם הולכים באמצע הכביש ומשני צדי הכביש עומדים תושבי הכפר בוכים מהתרגשות. את כל החיילים הוביל פרש על סוס וכולם שרו שיר פרשים רוסי.

אנא ספרי/י על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ

(השחרור וחזרתך הביתה, חיך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

בסוף ספטמבר 1944 חזרנו לימבול. הבית שלנו הוחזר לנו לאחר ששימש מטה של מחנה הנוער הנאצי בעיר. לא זכיתי לצערי לראות את תושבי העיר מורידים את סמל הנוער הנאצי מגג ביתי. כמובן שחזרתי ללמוד בבית הספר היהודי וכשסיימתי כיתה ה' עברתי ללמוד בבית ספר בולגרי עד שעלינו ארצה בשנת 1949. אני זוכרת שעלינו בבורגס על האנייה שנקראה "בולגריה" לישראל. השלטונות לא הסכימו שנוציא תכשיטים אבל אבי בעקבות מקצועו כרופא הכיר חלק מהמוכסים בנמל עוד לפני המלחמה, וכך בדרך לא דרך הצלחנו להוציא מזוודה מלאה בתכשיטים השייכים למשפחה. אני זוכרת שעל האנייה היה מאוד שמח ועל אף מזג האוויר הסוער בים, רוב היום שרנו ורקדנו. אנשי הסוכנות הכינו אותנו לכניסה לארץ ישראל והם נראו לנו אחרים ולא שייכים.

נא ספרי/י על חיך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

הגענו לנמל חיפה ומשם נלקחנו כל המשפחה למעברה בפרדס חנה מיד כשהגענו. אבי שהיה רופא נשלח לטפל במספר אנשים חולים, ערך ביקורי בית, והוא שלא ידע אפילו כמה כסף לקחת קיבלת מאותה משפחה חמישים לירות והביא לי אותם במתנה. הייתי עם משפחתי כשבועיים בפרדס חנה, ואז עברתי לגור בקיבוץ אפיקים. הייתי יחד עם מספר חברות שלי, שם חייתי שבעה

חודשים אבל סבלתי מאוד שם והחלטתי שאני רוצה לעזוב את הקיבוץ. בקיבוץ היו נהגי משאיות שנסעו לחיפה וביקשתי מאחד מהנהגים שבבוקר כשהוא יוצא יעיר אותי ויחד איתו נסעתי לחיפה לדודה שלי שחיה שם, ממנה נסעתי באוטובוס לבית הוריי שבינתיים עברו לגור בעכו, שם קיבל אבי עבודה בבית החולים. אבי קיבל שני צריפים שכללו חדר שינה, מטבחון ושירותים כל אחד. צריף אחד שימש אותו כמרפאה ואילו בצריף השני חיינו המשפחה.

גרנו בעכו שנתיים ואלו היו שנים נהדרות. למדתי בבית ספר יחד עם עולים ועולות נוספים והיו בכיתה רק שלושה "צברים". היינו מבלים יחד כולם. מורה אחת זכורה לי במיוחד, קראו לה שרה ובזמן המלחמה היא לחמה יחד עם הפרטיזנים. היא לימדה אותנו ספרות. הרמה בבית הספר הייתה מאוד גבוהה.

אני זוכרת שביום העצמאות היינו צריכים להעלות מופע בבית הספר, ואני יחד עם חברה נוספת נבחרנו לשיר שיר על במת המופע. ההופעה הייתה בגן ציבורי גדול מאוד, עמדנו על הבמה ובאותה תקופה לא שרו עם מיקרופונים ואני עמדתי על הבמה וצרחתי כל כך חזק שאף אחד בקהל לא שמע את ציפורה שעמדה לידי. אחרי שנתיים עברנו כל המשפחה לשיכון הבולגרים ברמת גן, ובזכות הכסף והתכשיטים שאבי הבריח מבולגריה, יחד עם כסף שמשפחתי חסכה, קנינו דירה בשיכון הבולגרים. ברמת גן היה לי פחות טוב מכיוון שרוב חברותיי נשאו בעכו והייתי די בודדה. למדתי בבית ספר קלעי בגבעתיים יחד עם שלוש חברות שהיו עולות חדשות והשאר היו "צברים", המורים לא התחשבו בנו וזלזלו בנו מכיוון שלא עמדנו בקצב של הכיתה. אימא שלי שתמיד ציפתה ממני להצטיין הבינה שקשה לי ולא לחצה עליי. בגלל עובדה זו עזבתי את בית הספר והלכתי לעבוד במעבדה ושם התאהבתי במקצוע המיקרו-ביולוגיה. עבדתי שם מספר חודשים עד הגיוס לצבא.

הוריי לחצו עליי להתגייס לצבא. אני רציתי להמשיך לעבוד במעבדה אבל הוריי ציפו שאתגייס. כשהתגייסתי רציתי לעסוק במקצוע אותו למדתי במעבדה בה עבדתי, ולשם כיוונתי להגיע. לאחר טירונות בבסיס תל נוף ביקשתי מקצין המיון להגיע למעבדה. בתחילה נשלחתי לבסיס אספקה, ולאחר שדרשתי הצלחתי להגיע למחלקה שנקראה "המכון לחקר ברפואה צבאית" מנהל המכון היה ד"ר מרקוס קלינברג שלימים התברר כמרגל רוסי. לאחר שסיימתי את הצבא השלמתי את לימודי התיכונים ולאחר מכן התחלתי בלימודי תואר ראשון במיקרו-ביולוגיה. בינתיים גם הכרתי את בעלי יוסף ורסנו באירוע משפחתי שאליו יד הגורל הובילה אותי, יחד הקמנו משפחה בארץ, שני ילדים, בן ובת – ניסן ורומי, ומהם יש לנו ארבעה נכדים – גיא, קורל, שני ודור. גיא היום משרת בצבא וזו הגאווה שלי. המסר שלי הוא שהיום אנחנו עם חזק, וניסיון להשמיד את העם היהודי לא יחזור מכיוון שהיום אנחנו עם אחד עם מדינה משלו וצבא משלו ושואה נוספת לא תחזור.

ראיון: שניר בן הרוש, רמת – גן, ספטמבר 2013